De relatie tussen arbeid en gezondheid bij schoonmakers in dienst bij onderaannemingen tewerkgesteld in (semi)publieke diensten in Gent.

Haio: Dellaert Melina , U.G.
Promotor: De Maesschalck Stéphanie , U.G.
Praktijkopleider: Delescen Marianne , DERAEVE Liesbeth , LOOTENS Tom , MASSAER Bart , Panhuysen Michiel , PANHUYSEN Tine , VAN SASSENBROECK Diederik

Context: Arbeid is een sociale determinant van gezondheid. Er treedt over de tijd een destandaardisatie en vaak precarisatie op van de arbeidsrelatie. In precair werk komen in meer of mindere mate verschillende ongunstige factoren voor, zoals: werkonzekerheid, lage verloning, erosie van rechten, destandaardisatie van werktijden, beperkte opleidings- en werkgelegenheidsmogelijkheden, beperkte werknemersvertegenwoordiging en onevenwichtige interpersoonlijke relaties. Uit literatuur blijkt dat precair werk geassocieerd is met een slechte gezondheid. Het schoonmaakberoep bevat vaak verschillende elementen van precair werk - zeker bij tewerkstelling via onderaannemingen - wat hen gevoeliger maakt voor werkgerelateerde problemen. In dit onderzoek werd samengewerkt met SAAMO - een middenveldorganisatie die zich inzet voor maatschappelijk opbouwwerk - gezien zij reeds langere tijd contact hebben met schoonmakers werkzaam bij de stad Gent.

Onderzoeksvraag: Deze studie onderzoekt de relatie tussen arbeid en gezondheid bij schoonmakers tewerkgesteld via onderaanneming bij de stad Gent: - Wat is de ervaring van schoonmakers in onderaanneming bij de stad Gent betreffende hun gezondheid? - Welke arbeidsgerelateerde klachten ervaren deze schoonmakers? - Hoe zijn deze klachten gelinkt aan het werk of de werkorganisatie? - Hoe toereikend is hun kennis rond arbeidsrechten?

Methode: Het onderzoek werd gevoerd volgens een participatory action research (PAR)-benadering. Er werden outreaches (20 werkplekbezoeken) uitgevoerd: waarvan de data als basis dienden voor de topiclijst van de focusgroepgesprekken. De data uit zowel de outreaches als de focusgroepgesprekken (met twee deelnemers) werd thematisch geanalyseerd en vervolgens voorgelegd aan SAAMO om de validiteit van de resultaten te verhogen.

Resultaten: Hoewel veel schoonmakers hun werk graag en met trots uitvoeren, ervaren zij toch verschillende werkgerelateerde problemen: - Er is een verhoogde werkdruk, wat aanleiding geeft tot fysieke klachten en stress. - De verwrongen werk-privébalans, als gevolg van gedestandaardiseerde werktijden, is geassocieerd met een slechte mentale gezondheid. - De ontoereikende kennis over arbeidsrechten zorgt ervoor dat de schoonmakers hun rechten minder goed kunnen uitoefenen, wat hen in een kwetsbare positie plaatst. Er is weinig contact met of vertrouwen in de vakbondsafgevaardigde die zou kunnen helpen deze rechten te verdedigen. - Er is een probleem van presenteïsme dat in de hand gewerkt wordt door de tijdelijkheid van contracten, de hoge prestatiedruk en een gebrek aan transparantie (over vervanging). - Vrijwel elke schoonmaker ervaart fysieke en/of mentale gezondheidsproblemen, die mede worden veroorzaakt door bovenstaande factoren. - Werkongevallen krijgen op dit moment onvoldoende aandacht door onderrapportage. - Verschillende bronnen van werkonzekerheid stemmen sommige schoonmakers wanhopig over de toekomst. - Onderaanneming als vorm van precair werk: uitbesteding als systeem houdt in dat het eindproduct van de arbeid losgekoppeld wordt van de werkomstandigheden. Het gevolg hiervan is dat er beslissingen genomen worden die risicofactoren voor gezondheidsproblemen in de hand werken.

Conclusie: Ondanks de beperkingen van dit onderzoek, zijn verschillende thema's rond de relatie tussen schoonmaakwerk en gezondheid in kaart gebracht. Dit onderzoek vormt een aanzet tot meer bewustwording bij huisartsen over de invloed van arbeid als sociale determinant van gezondheid, toegepast op schoonmakers in de Gentse context. Deze bewustwording kan huisartsen helpen om binnen de arts-patiëntrelatie de patiënt te empoweren, om verandering teweeg te brengen op levensdomeinen die een belangrijke invloed hebben op gezondheid.